

LÆRER MATHIAS JENS MATHIASSEN

9. Februar 1863 — 24. Septbr. 1938.

Af J. S. Møller.

Ved Lærer M. J. Mathiassens Død afsluttedes et langt, virksomt og af ideelle Interesser stærkt præget Liv.

Han var født i Faurbo, Sørslev Sogn, som Søn af Gaardejer Niels Mathiassen, der døde som Dannebrogsmænd 1899. Dennes Slægt er dybt rodfæstet i Holbæk Amt; baade hans Far og Morfar var Gaardejere i Faurbo, og Gaarden tilhører endnu Slægten, den ejes af Lærer Mathiassens Brodersøn; hans Morfar var Gaardejer i Snertinge, medens en Broder til denne var Forstander for Jonstrup Seminarium, Etatsraad Jens Jensen.

Mathiassen vilde være Lærer, dertil stod hans Lyst, og han blev da optaget paa Jonstrup Seminarium, hvorfra han demitteredes 1883. Og han fik hurtigt Embede, allerede i 1885, i Mullerup, hvor han var Lærer i ca. 41 Aar, fra 1902 som Førstelærer, indtil han af Helbreds-hensyn maatte tage sin Afsked i 1926.

Han giftede sig ogsaa snart efter sin Ansættelse — i 1886 — med Nicoline, f. Nielsen (død 23. Decbr. 1938), Datter af Lærer i Faurbo Henrik Nielsen (død 1914), der var en Gaardmandssøn fra Viskinge, medens hans Hustru, f. Therkelsen, var en Lærerdatter fra Bjergsted. I Ægteskabet var der tre Børn, nemlig Inspektør ved Nationalmuseet, Dr. phil. Therkel Mathiassen, Katrine, der er gift med Maskinmester Carl Enghave, Gørlev, og Inge, gift med Adjunkt Wæver Rasmussen, Hjørring.

I Mullerup var Mathiassen ogsaa Organist i Drøselbjærg Kirke fra 1885 til 1934. Sang og Musik var nemlig en af hans mange Interesser. Af yderligere Uddannelse skal nævnes et etaarigt Kursus i Matematik og Fysik 1892—93 paa Lærerhøjskolen.

Mathiassen var ikke blot en interesseret og sikkert en fortrinlig Lærer for sine egne Skolebørn. Han havde tidligt Øjnene aabne for Betydningen af, at Undervisningen i flere Fag burde understøttes ved Genstande, som kunde demonstreres, og som Eleverne selv kunde undersøge. — Men hans ideale Sind sagde ham, at det ikke var nok, at han selv gjorde dette i sin egen Skole; nej, i alle Landets Folkeskoler burde man gøre det

Mathias Jens Mathiassen.

samme, og dermed begyndte i 1903 den Virksomhed, der skulde gøre hans Navn kendt ud over det ganske Land, hans Uddeling af Undervisningsgenstande til Skoler hele Landet over, og dermed fortsatte han til Sommeren 1938, faa Maaneder før hans Død. Hans egne store Samlinger i Mullerup Skole overdrog han ved sin Afsked som Lærer til Kommunen som Gave.

Et Par Tusinde Skoler har modtaget saadanne Genstande uden nogetsomhelst Vederlag, ialt er ca. 250,000 Genstande, en kvart Million, udsendt. Det var hovedsagelig

naturhistoriske Genstande, han sendte: Stenprøver, Forsteninger, Planter og Dyr. Men han sendte ogsaa Oldsager, Genstande af historisk Interesse og fysiske Ting, kortsagt alt som en Lærer kunde bruge som Grundlag for en Samtale med Børnene. Man mærker heri Mathiassens store Interesse for den levende Undervisning, udenfor Lærebøgernes ikke altfor muntre Rammer og udover det Skolepensum, der de fleste Steder var gældende Krav. Han vilde være en Hjælper til, at Danmarks Skolebørn virkelig lærte at kende den Jord, de traadte paa, de Blomster og Dyr, der havde hjemme paa deres Egn, og dette Lands Historie, ikke mindst dets Forhistorie, hvis Efterladenskaber de maaske ellers med lukkede Øjne vilde gaa forbi, om de traf dem paa deres Vej. Naturligvis kunde Mathiassen ikke alene selv indsamle de Tusinder af Ting, men Kolleger og andre hjalp ogsaa med Indsamlingen. Derimod besørgede han alene det uhyre Arbejde med at nummerere og med at skrive oplysende Etiketter til hver Genstand samt med at indpakke og udsende dem. Og hele dette vældige Arbejde blev gjort gratis, i nogle Aar fik han dog en lille Bevilling paa Finansloven til Udsendelsen, der jo ikke kunde være helt billig. Sit Arbejde fik han aldrig betalt, krævede det ej heller.

Men Mathiassens Interesser strakte videre. Han undersøgte Egnen i topografisk-botanisk Henseende, og han har ogsaa skrevet flere mindre botaniske Afhandlinger: Om Reersø's Flora og om Mullerup Moses Plantevækst, den sidste i Botanisk Tidsskrift 1913. Han indførte ogsaa Fysikundervisningen i sin Skole og skrev i 1898 den første Lærebog i Fysik for Folkeskolen. Derfor udsendte han ogsaa Genstande, der var egnede til Hjælp ved Fysikundervisningen der.

Hans store Interesse for Musik og Sang medførte, at han underviste en Mængde Skolebørn gratis i Musik, ligesom han startede et Skoleorkester og et Lærerorkester. Han startede da ogsaa en Musik- og Sangforening, der

eksisterede i 20 Aar (1906—26). Men ogsaa den almindelige Folkeoplysning havde hans Interesse, derfor startede han ogsaa en Bogsamling og en Folkeuniversitetsforening i Sognet. Og han var Medlem af Holbæk Amts historiske Samfund fra dets Stiftelse.

Som Lærer var han meget anset, der kom mange for at høre paa hans Undervisning. En Tid var han Formand for Lærerkredsen. Den store, kønne Skolestue, som han havde i de senere Aar, udmærkede sig selvfølgelig ved en Mængde Skabe langs Væggene, fyldt med talrige Undervisningsgenstande af ovenfor nævnte Art.

Endnu er tilbage at omtale Mathiassens Interesse for Arkæologien og den historiske Bedrift, han øvede, da han i Aaret 1900 som den første opdagede Mullerupkulturen. Vore førende Arkæologer havde da den Opfattelse, at Ærtebøllekulturens Skaldynger med de der fundne Redskaber (Køkkenmøddingerne) var det første Vidnesbyrd om Landets Bebyggelse; før den Tid havde Landet, mente man, ikke haft nogen fastboende Befolkning, men nogle vandrende Flokke havde vel været heroppe og stedvis efterladt nogle enkeltfundne Redskaber.

Mathiassen har selv skildret denne historiske Begivenhed, men, som den uhyre beskedne Mand, han var, holdt han sig selv i Baggrunden (Fra Holbæk Amt 1935, S. 111 ff.). Han fortæller, at han havde begyndt at danne en lille Samling i Skolen og havde bedt Børnene om at bringe ham Ting, som de syntes, der var noget mærkeligt ved. I Maj Maaned kom da en lille Pige, Anna Hansen, og gav ham „et Par smaa Ting, der lignede grove Hæklenaale af Ben, som hendes Fader havde fundet ved Tørveskær i Mosen“. „Da jeg kunde se, det var noget mærkeligt, gik jeg med alle Skolebørnene derned og rodede lidt i Tørven“, hvorved der fandtes flere Redskaber af Ben samt en Del Knogler, bl. a. en Stejle til et Uroksehorn, og noget forkullet Fyrretræ. „Da vi kom hjem, skrev jeg straks til Museet“ ... Saamange var hans Ord om den Begivenhed.

En af Medarbejderne i Nationalmuseets første Afdeling *Georg Sarauw* kom da ud til *Mullerup* og foretog en stor Udgravning paa *Findestedet* i *Mosen*, og han blev iøvrigt støttet af *Mathiassens* fortrinlige Kendskab til *Mosen* og selvstændige Undersøgelser. *Sarauw* kunde i sin store Beretning om *Fundet*, der gav et rigt Udbytte, 1903 fastslaa, at dermed var en ny, hidtil ukendt Kultur, der var langt ældre end *Ærtebøllekulturen*, fundet i Danmark. Desværre kaldte han denne nyopdagede Kultur „*Maglelosekulturen*“, fordi *Generalstabskortet* og *Traps Danmark* havde dette Navn paa *Mosen*, som den stedlige Befolkning slet ikke brugte eller kendte; det skete ikke sjældent i tidligere Tid, at *Generalstabens Kartografer* ved Misforstaaelse af den stedlige Befolknings Udtale eller af andre Grunde anbragte et urigtigt Navn paa de Kort, som *Generalstaben* udgav og som selvfølgelig blev normgivende for andre *Kartografer*, f. Eks. *Klingsey*. Desværre bærer denne Kultur da ogsaa i *Dr. Johannes Brøndsted's* nylig udkomne prægtige Værk, *Danmarks Oldtid, I*, dette urigtige Navn „*Maglelosekultur*“ i Stedet for det rigtige „*Mullerupkultur*“. Lejligheden til at aflive det urigtige Navn er dermed forpasset.

Men nu Lærer *Mathiassens* Andel i denne Opdagelse! De to smaa Genstande, som *Anna Hansen* bragte til *Skolen*, og som lignede „grove Hæklenaale af *Ben*“ — nu kalder vi denne specielle *Mulleruptype*, der er lavet af en *Strimmel* af en *Rørknogle*, for *Benodde* med en enkelt eller faa *Modhager* — disse to uanselige Genstande vilde de fleste sikkert have lagt hen paa en *Hylde* eller i en *Skuffe* uden at skænke dem synderlig Interesse — endsige stor Betydning.

Men *Mathiassen* saa straks med et genialt skarpt Blik, at her var noget helt nyt, derfor gik han straks ned i *Mosen* og „rodede lidt“ der sammen med sine kære *Skolebørn*, de skulde alle være med! Og der fandt han ikke blot flere andre *Ben-*

redskaber men ogsaa Tegn paa, at her havde Mennesker boet — det forkullede Træ viste det —, og her havde Uroksen samtidig levet, altsaa var det meget længe siden, før Ærtebøllekulturens Tid. Nu ved vi, at denne gamle Kultur maaske er to Tusinde Aar ældre. Mathiassen var da ogsaa straks klar over, at her maatte en stor, systematisk og sagkyndig Undersøgelse foretages, og derfor skrev han, da han kom hjem, „straks til Museet“. I den Forbindelse kan tilføjes, at Nationalmuseet i Forvejen havde en lignende Benod med Modhager omtrent fra den samme Egn. Men denne „grove Hæklenaal“ havde ikke vakt paafaldende Interesse hos Videnskabsmændene derinde.

I 1902 fandt Mathiassen en anden Boplads i Mosen, som Neergaard udgravede og undersøgte i 1904. En tredie Boplads i Nærheden af denne undersøgte i 1915 for Kalundborg & Omegns Museum af Dr. Laugel Koch og af Lærer Mathiassens Søn Therkel. I alle disse Undersøgelser har Lærer Mathiassen taget virksom Del.

Det er da med fuld Ret, at der paa den Sten, der afslørede i Mullerup Mose den 26. Sept. 1935 som et stedligt og varigt Minde om denne Moses Betydning for Kendskabet til Danmarks Forhistorie og for den internationale arkæologiske Forskning, staar indhugget:

BOPLADSEN BLEV FUNDET 1900 AF
M. J. MATHIASSEN
OG UDFORSKET AF G. SARAUW.
STENEN REJSTES 1935.

Lærer Mathiassen udtalte beskedent efter Afsløringen, at han havde været imod, at hans Navn skulde staa paa Stenen; det var jo først efter Døden, at man kunde faa sit Navn paa en Sten. Men han kunde den Dag ikke undgaa fra forskellig Side, bl. a. fra den stedlige Befolkning og fra Historisk Samfund for Holbæk Amt, at modtage en mundtlig Tak saavel ved Stenens Afsløring som

ved de fuldt besatte Kaffeborde bagefter i Mullerup Kro.

Mathiassen fik ved sin Afsked som Lærer i 1926 Dannebrogsmændenes Hæderstegn, og til sin 70-Aars Fødselsdag blev han R. af Dbg. Ogsaa efter sin Afsked som Lærer vedblev han at bo i Mullerup.

I denne lille Landsby ved Hovedlandevejen mellem Kalundborg og Slagelse og omtrent midt mellem disse to Byer tilbragte han da de sidste 53 Aar af sit Liv. Han gjorde den lille By kendt Landet over som den, hvorfra de mange Genstande sendtes til Skolerne, og han gjorde dens Navn kendt overalt i den arkæologisk-videnskabelige Verden ved sin Opdagelse af Mullerupkulturen. Hans Lærervirksomhed har upaatvivlelig sat sit Præg for Livet paa de mange Skolebørn, han har undervist. Iøvrigt prægedes hans Liv af stille Forsken, af Glæde ved Musik og af Hjemlivet sammen med sin Hustru og sine Børn.
